

Accountantsverslag

Gemeente Rijswijk
Boekjaar 2024

Aanbiedingsbrief

Aan de gemeenteraad van de gemeente Rijswijk
Generaal Spoorlaan 2
2283 GM Rijswijk

Onderwerp: Accountantsverslag 2024
Kenmerk: Concept d.d. 13 juni 2025

Geachte leden van de gemeenteraad,

In overeenstemming met de opdracht tot de controle van de jaarrekening 2024 van gemeente Rijswijk, zoals overeengekomen in onze opdrachtbevestiging d.d. 20 augustus 2024, bieden wij u hierbij het accountantsverslag aan. Het accountantsverslag bevat de bevindingen en conclusies naar aanleiding van onze werkzaamheden. De bevindingen in dit verslag zijn besproken met de portefeuillehouder financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Wij zijn voornemens u te machtigen om onze goedkeurende controleverklaring op te nemen in uw jaarrekening 2024.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Ondertekening alleen in definitieve versie

S. Turenhout RA
Director Audit

Inhoud

1. Bestuurlijke samenvatting
2. Opdracht, scope en uitkomsten
3. Financiële positie
4. Belangrijkste bevindingen
5. Overige onderwerpen
6. Actualiteiten
7. Bijlagen

1

Bestuurlijke samenvatting

1. Bestuurlijke samenvatting

Onze samenwerking het afgelopen jaar

Wij hebben het verloop van de controle prettig ervaren. Bij aanvang van de controle was het belangrijkste deel van de onderbouwende stukken beschikbaar en is de kwaliteit verbeterd. Medewerkers waren goed beschikbaar voor onze vragen. Wel zien wij nog verbeterpunten in het verlagen van het aantal nagekomen boekingen en het verantwoorden van de SiSa-regelingen.

Opdracht, scope en uitkomsten

- De opdracht is uitgevoerd conform de met u gemaakte afspraken en omvat de controle van de jaarrekening over boekjaar 2024.
- De bij de jaarrekeningcontrole gehanteerde materialiteit bedraagt € 2,6 miljoen voor fouten en € 7,8 miljoen voor onzekerheden in overeenstemming met het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden. Bij het rapporteren van afwijkingen is een grensbedrag gehanteerd van € 100.000, waarmee wij aansluiten bij de door de Raad vastgestelde rapporteringstolerantie.
- Wij zijn voornemens bij de jaarrekening 2024 een goedkeurende controleverklaring te verstrekken voor de getrouwheid van de jaarrekening.
- Het jaarverslag is in lijn met NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet in materiële zin aan de laatste actuele voorschriften.
- Het Besluit Begroting en Verantwoording is in alle opzichten nageleefd in 2024. Gemeente Rijswijk heeft ervoor gekozen de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening en de toelichting hierop in

de paragraaf bedrijfsvoering onderdeel te laten zijn van het jaarverslag.

Controleverschillen

Uit onze controle met betrekking tot ons getrouwheidsoordeel blijken enkele controleverschillen met name gerelateerd aan rubricering van transacties. Deze zijn gecorrigeerd in de definitieve versie van de jaarrekening en worden niet verder toegelicht in dit verslag.

In lijn met voorgaande jaren constateren wij dat wij niet voor alle lasten binnen het Sociaal Domein de levering hebben kunnen vaststellen. De onzekerheid bedraagt € 1,9 miljoen. Daarnaast hebben wij een onzekerheid in verband met een lopende juridische procedure rondom een dwangsom. Deze bedraagt netto € 0,1 miljoen. Ten slotte hebben wij een onzekerheid van € 0,4 miljoen met betrekking tot de plankosten voor één van de facilitaire projecten. Voor meer toelichting verwijzen wij naar hoofdstuk 4. De ongecorrigeerde controleverschillen hebben wij opgenomen in bijlage A.

Onze risico-inschatting

Als onderdeel van onze controle hebben wij vooraf de volgende frauderisico's geïdentificeerd:

- Risico op een afwijking van materieel belang als gevolg van doorbreking van interne beheersingsmaatregelen door het management;

1. Bestuurlijke samenvatting

Onze risico-inschatting (vervolg)

- Onrechtmatige onttrekking van liquide middelen, als gevolg van onterechte mutaties in crediteurstamgegevens, handmatig aanpassen van de betaalbatch of onterechte handmatige betalingen;
- De waardering van RijswijkBuiten is te hoog verantwoord, doordat de uitgangspunten die samenhangen met de waardering niet nauwkeurig zijn of niet toereikend zijn onderbouwd.

Wij hebben onze werkzaamheden kunnen uitvoeren als gepland en daarmee geconcludeerd dat de risico's zich niet hebben voorgedaan in 2024. Voor meer details verwijzen wij naar hoofdstuk 4.

Belangrijkste aandachtsgebieden in onze controle

In ons controleplan hebben wij meerdere aandachtsgebieden geïdentificeerd.

- Onnauwkeurige of onvolledige rechtmatigheidsverantwoording;
- Onnauwkeurige verantwoording van de lasten Participatiewet, Wmo en Jeugd;
- Onderbouwing prestatielevering overig bedrijfskosten;
- Onnauwkeurige waardering van facilitaire projecten;
- Waardering van mogelijke impact lopende juridische procedures;

- Onnauwkeurige en onrechtmatige verantwoording van specifieke uitkeringen;
- Onzekere financiële situatie vanaf 2026.

Voor deze onderwerpen hebben wij onze werkzaamheden kunnen uitvoeren zoals beschreven in het controleplan. Met betrekking tot de verantwoording van de lasten Wmo en Jeugd rapporteren wij een onzekerheid van € 1,9 miljoen. Met betrekking tot lopende juridische procedures rapporteren wij een onzekerheid van € 0,2 miljoen. Op de overige punten hebben wij geen bevindingen geconstateerd. Voor meer details verwijzen wij naar hoofdstuk 3 en 4.

Overige bevindingen vanuit de controle

Onze controle heeft geleid tot een aantal overige bevindingen, die wij met name willen meegeven aan de ambtelijke organisatie. Hieruit zijn geen controleverschillen naar voren gekomen maar wel aanbevelingen. Een voorbeeld is de beheersing van de naheffingen parkeren. We verwijzen naar hoofdstuk 4 voor meer details.

1. Bestuurlijke samenvatting

Speerpunten audit commissie

Vanuit de audit commissie hebben wij een aantal speerpunten meegekregen, kortgezegd:

- Beoordelen van de anterieure overeenkomst die is gesloten in het kader van het facilitaire project “Te Werve Oost” met RijswijkWonen op doeltreffendheid en rechtmatigheid.
- Beoordelen in welke mate Gemeente Rijswijk beschikt over begrotingsdiscipline.

Met betrekking tot speerpunt 1 hebben wij de anterieure overeenkomst beoordeeld, alsook de grondruiltransacties en de financiële stand van zaken per 31 december 2024. Vanuit onze werkzaamheden zijn geen bijzonderheden gebleken. Gemeente Rijswijk heeft een geheel faciliterende rol in het geheel en er is geen enkele indicatie dat de transactie niet doeltreffend is of niet rechtmatig tot stand is gekomen.

Voor speerpunt 2 hebben wij de begrotingsafwijkingen geanalyseerd, waarbij wij afwijkingen hebben besproken met de Concerncontroller. Daarnaast hebben wij een analyse opgesteld met afwijkingen tussen incidentele en structurele begrote

en werkelijke baten en lasten. Hieruit is gebleken dat gemeente Rijswijk steeds nauwkeurig wil begroten, maar dat vooral het ruimtelijk domein hierbij nog aanvullende aandacht behoeft. Toch zien wij dat bijvoorbeeld de lastenoverschrijdingen aanzienlijk lager zijn over 2024 in vergelijking met 2023. We merken dat de rechtmatigheidsverantwoording hier een goede invloed op heeft gehad en het één en ander in stroomversnelling heeft gebracht.

Huidige financiële positie

Het boekjaar 2024 sluit met een financieel resultaat van € 8,0 miljoen (voordelig). De totale vermogenspositie van de gemeente bedraagt € 82,0 miljoen (2023: € 80,2 miljoen) met een solvabiliteitsratio van 20,6% (2023: 19%). De begroting voor komende jaren laat nog een positief resultaat zien voor 2025 van € 1,3 miljoen, waarna deze vanaf 2026 negatief wordt. De financiële situatie van Gemeente Rijswijk is kwetsbaar. Gemeente Rijswijk heeft daarom een maatregelenpakket opgesteld die periodiek wordt besproken binnen het college en de Raad. Hiermee hoopt Gemeente Rijswijk de tekorten terug te dringen en de financiële positie te verbeteren.

1. Bestuurlijke samenvatting

SiSa

Na onze controle resteren geen ongecorrigeerde controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage. Wij hebben aanvullende tijd besteed aan de SiSa-verantwoording door meerdere correcties in de balansposities en oplevering. We zien hier graag verdere verbetering in volgend jaar.

WNT

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2024 in overeenstemming zijn met de Wet normering topinkomens (WNT) en dat de jaarrekening 2024 van de gemeente Rijswijk voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT. Voor meer details verwijzen wij naar hoofdstuk 4.

Schattingsposten

Schattingselementen zien wij met betrekking tot waardering materiële vaste activa, vorderingen, grondexploitaties, voorzieningen en langlopende vorderingen. Wij concluderen dat de schattingsgronden aanvaardbaar zijn. Voor meer details verwijzen wij naar hoofdstuk 4.

Opdracht, scope en uitkomsten

2. Opdracht, scope en uitkomsten

Onze samenwerking het afgelopen jaar

Afgelopen jaar is de samenwerking goed verlopen. Tussen de ambtelijke organisatie van Gemeente Rijswijk en het controleteam van BakerTilly is veel onderling overleg, waarbij de communicatie prettig is verlopen. Bij de start van de interim- en eindejaarscontrole was de oplevering nagenoeg volledig. Echter tijdens de eindejaarscontroles hebben wij wel te maken gehad met nog veel correcties via de “was-wordt” lijst, wat het een minder gestructureerd proces heeft gemaakt. We willen de gemeente vragen om kritisch te eindejaarsprocedures te evalueren om nagekomen correcties te verminderen.

Vorig jaar hebben wij gerapporteerd over de vertragingen in de detailcontroles voor het inkoopproces. Dit jaar hebben wij hierin aanzienlijke verbetering gezien. Gemeente Rijswijk is heel serieus hiermee aan de slag te gaan en dat was te zien aan de oplevering. Ook de oplevering voor de SiSa-controle was dit jaar aanzienlijk beter dan vorig jaar. Maar voor beiden processen geldt wel dat er verdere stappen te zetten zijn.

Reikwijdte van de controle

De jaarstukken van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag (de programmaverantwoording en paragrafen)
- De jaarrekening.
- Bijlagen.

Met de opdrachtbevestiging van d.d. 20 augustus 2024 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2024. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Voor een nadere toelichting verwijzen wij tevens naar ons uitgebrachte controleplan.

Overzicht toleranties

De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 2,6 miljoen. Dit is gebaseerd op de cijfers uit de eerste conceptversie van de jaarrekening. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad op 22 december 2023 vastgestelde Verordening controle financiële beheer en organisatie (artikel 213 Gemeentewet) Gemeente Rijswijk.

	Grondslag	Bedrag x € 1.000
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	2.600
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	7.800
Rapporteringstolerantie	Op basis van de door de Raad vastgestelde rapporteringstolerantie	100

2. Opdracht, scope en uitkomsten

Overzicht toleranties (vervolg)

De toleranties voor de rechtmatigheidsverantwoording, zoals vastgelegd in uw financiële verordening, wijken niet af van de toleranties voor de controle op de getrouwheid. De door het college opgestelde rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de volgende toleranties:

	Grondslag	Bedrag x € 1.000
Verantwoordingsgrens rechtmatigheid	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	2.600
Rapporteringstolerantie	In lijn met de financiële verordening	100

Een goedkeurende controleverklaring

Wij zijn voornemens bij de jaarrekening 2024 een goedkeurende verklaring te verstrekken voor de getrouwheid van de jaarrekening. De geconstateerde controleverschillen zijn gecorrigeerd in de definitieve versie van de jaarrekening. Dit betroffen voornamelijk presentatieverschillen.

Wel zijn er onzekerheden met betrekking tot de prestatielevering van de Zorg in Natura (ZiN) uit hoofde van de Jeugdwet ter hoogte van € 0,7 miljoen en uit hoofde van de Wmo € 0,2 miljoen. Ook is er een onzekerheid met betrekking tot de PGB's van € 1,0 miljoen. Hiermee komt de totale onzekerheid uit op € 1,9 miljoen.

De genoemde onzekerheden blijven binnen de goedkeuringstoleranties.

Interne beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij de interne beheersing inclusief de IT-omgeving, voor zover van belang voor de jaarrekeningcontrole, beoordeeld. Naar aanleiding van onze werkzaamheden hebben wij een managementletter geschreven. Deze managementletter hebben wij op 31 januari 2025 gerapporteerd.

Onze werkzaamheden zijn niet gericht op het geven van een oordeel over de interne beheersing van de organisatie als geheel. De rapportage bevat daardoor niet alle onvolkomenheden in de interne beheersing, die bij een eventueel uitgebreid en hierop specifiek gericht onderzoek naar voren zouden kunnen komen.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Wij merken op dat de jaarrekeningcontrole niet specifiek gericht is op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

2. Opdracht, scope en uitkomsten

Geautomatiseerde gegevensverwerking (vervolg)

In onze managementletter hebben wij een aantal attentiepunten ten aanzien van de IT-omgeving opgenomen. Onze conclusie is dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen.

Migratie naar Unit4 ERPx

Met ingang van 1 januari 2025 hanteert Gemeente Rijswijk Unit4 ERPx als financieel systeem. Vanuit IT advisory zijn wij als adviespartner betrokken bij de implementatie. Vanuit audit hebben wij geen rol gehad in dit proces vanwege onze onafhankelijkheid. In onze controle over boekjaar 2024

maken wij wel gebruik van lijstwerk uit Unit4 ERPx, bijvoorbeeld voor de afloopcontrole debiteuren. Ons IT audit team heeft daarom werkzaamheden verricht op Unit4 ERPx in 2025 om betrouwbaarheid lijstwerk vast te stellen. Hierbij is bijvoorbeeld naar de migratie van stamdata gekeken. Ons IT audit team heeft geen afwijkingen gevonden, die al reeds geconstateerd waren bij de gemeente. Afwijkingen betroffen voornamelijk niet-financiële gegevens, zoals bijvoorbeeld een afwijking in het adres van een crediteur. Wij hebben daarom geconcludeerd dat wij kunnen steunen op het lijstwerk afkomstig uit Unit4 ERPx. In het najaar van 2025 zullen wij, als onderdeel van de interimcontrole, een uitgebreide IT audit uitvoeren op het nieuwe financiële systeem.

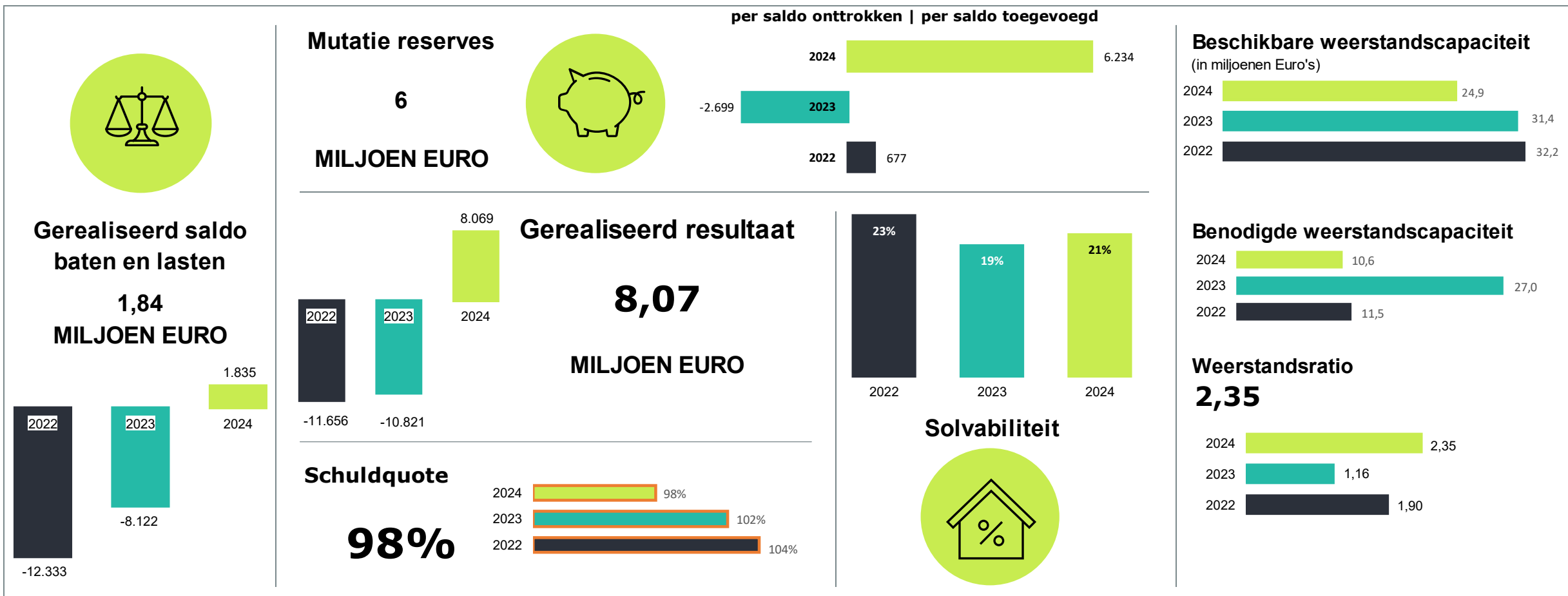
Financiële positie

3. Financiële positie

Financiële kengetallen en signaleringswaarden

3. Financiële positie

Huidige financiële positie

Het boekjaar 2024 sluit met een financieel resultaat van € 8,0 miljoen (voordelig). De totale vermogenspositie van de gemeente bedraagt € 82 miljoen (2023: € 80 miljoen) met een solvabiliteitsratio van 20,6% (2023: 19%). Het weerstandratio bedraagt 2,35 en dit is uitstekend. Op de vorige pagina wordt in een samenvattend beeld de financiële positie weergegeven.

In de toelichting op de programma's in de jaarrekening wordt gedetailleerd een verklaring gegeven voor de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. De totale afwijking ten opzichte van de laatste goedgekeurde begroting is € 7,5 miljoen op het niveau van het saldo van baten en lasten. Hiervan is € 7,1 miljoen afkomstig uit de algemene dekkingsmiddelen:

- De algemene uitkering is € 5,0 miljoen hoger dan begroot. Dit komt voornamelijk door de september- en decembercirculaire, deze zijn niet verwerkt in de begroting.
- De algemene dekkingsmiddelen laten een positief resultaat zien van € 2,1 miljoen door verschillende hogere opbrengsten dan begroot.

Binnen de verschillende programma's zien wij dat het resultaat min of meer in lijn ligt met de begroting. De grootste afwijking zit binnen het sociaal domein (€ 1,1 miljoen voordelig) door een voordeel op de jeugdzorgkosten en het onverwacht ontvangen van SPUK gelden voor jeugdzorgkosten over de jaren 2022 en 2023.

Meerjarenbegroting

De meerjarenbegroting laat vanaf 2026 een niet dekkende begroting zien. In 2025 is er nog een voordelig resultaat van € 1,3 miljoen begroot, maar dit verandert naar een negatief resultaat van € 3,2 miljoen in 2026. Gemeente Rijswijk werkt aan een gezonde gemeentebegroting. In 2024 is Gemeente Rijswijk begonnen met een maatregelenpakket op te stellen. Bij de kadernota 2026 wordt de Raad hierin verder meegenomen. Zie pagina 19 voor meer details.

Verloop van het eigen vermogen van uw gemeente

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2024 volgens de jaarrekening € 82,0 miljoen.

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)

3. Financiële positie

Verloop van het eigen vermogen van uw gemeente (vervolg)

Van de totale reserves ter hoogte van € 82,0 miljoen is € 24,9 miljoen opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze algemene reserve is ten opzichte van voorgaand jaar gestegen met € 4,4 miljoen. Dit is het saldo van het bestemmingsresultaat 2023 (- € 10,8 miljoen) en de toevoegingen vanuit de bestemmingsreserves (+ € 15,2 miljoen). De mutatie in de bestemmingsreserve betreft de vrijval naar de algemene reserve ten behoeve van de versterking van de vermogenspositie en de aanwendungen (€ 5,0 miljoen). Het gerealiseerde resultaat in 2024 bedraagt € 8,0 miljoen.

Financiële kengetallen laten een gezond beeld zien

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien.

Hieronder hebben wij de ontwikkelingen in uw kengetallen en een relatie naar de landelijke ontwikkelingen weergegeven:

Kengetal	Gemeente		Landelijk		Provincie	
	2024	2023	2024 (B)	2023	2024 (B)	2023
Netto schuldquote	97,8%	102,4%	57%	38%	59%	84%
Netto schuldquote gecorrigeerd	97,8%	102,4%	51%	32%	54%	84%
Solvabiliteit	20,6%	19%	35%	39%	39%	44%
Grondexploitatie	37,8%	39,9%	7%	6%	4,4%	0%
Belastingcapaciteit	101%	93%	101%	100%	108%	114%
Structurele exploitatieruimte	- 0,5%	-3,1%	2%	3%	3,3%	8,1%

We constateren dat de financiële kengetallen van de gemeente Rijswijk een zorgelijk beeld laten zien, maar verbeterd zijn ten opzichte van 2023. Zo bevindt de netto schuldquote van de gemeente Rijswijk zich onder de grens van 130%, maar is het ruim hoger dan het landelijke gemiddelde. Daarnaast is het solvabiliteitsratio laag vergeleken met de norm, maar is deze wel licht gestegen ten opzichte van 2023. Ook concluderen wij dat de structurele exploitatieruimte is verbeterd ten opzichte van voorgaand jaar, maar nog steeds onder het gemiddelde ligt.

3. Financiële positie

Weerstandscapaciteit is uitstekend

In de paragraaf "Weerstandvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is een toelichting opgenomen op de weerstandscapaciteit van de gemeente. Op basis van de inventarisatie van de geïdentificeerde risico's, waarbij rekening wordt gehouden met kans op voordoen en financiële impact, wordt berekend welk bedrag benodigd is ter dekking van de geïdentificeerde incidentele risico's.

Hiernaast is het verloop over de afgelopen 3 jaar weergegeven inclusief een kwalificatie van de weerstandsratio. De incidentele weerstandscapaciteit is voornamelijk opgebouwd vanuit de algemene reserves, de structurele weerstandscapaciteit vanuit de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien. De weerstandsratio kwalificeert als "uitstekend".

De grootste door uw gemeente geïdentificeerde risico zijn:

- De participatiewet (BUG);
- Juridische risico's als gevolg van bezwaar, beroep en procedures;
- Gebiedsontwikkeling, en;
- Verkoop van gemeentelijk vastgoed.

	2024	2023	2022
Weerstandscapaciteit	€ 24,9 miljoen	€ 20,5 miljoen	€ 20,5 miljoen
Risico's	€ 10,6 miljoen	€ 27 miljoen	€ 11,5 miljoen
Weerstandsratio	2,3	0,76	1,78

Weerstandsratio	Betekenis
≥ 2.0	Uitstekend
$1.4 < 2.0$	Ruim voldoende
$1.0 < 1.4$	Voldoende
$0.8 < 1.0$	Matig
$0.6 < 0.8$	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

Opvallend is de fluctuatie in risico's tussen 2024, 2023 en 2022. Deze fluctuatie is ontstaan doordat er een claim binnen is gekomen in 2023 bij de Gemeente rondom een exploitatiegebied. Eind 2023 was het nog onzeker wat de uitkomst zou zijn van deze claim. In 2024 is hier beter zicht op gekomen en is het risico afgeschaald.

3. Financiële positie

Het ravijnjaar 2026

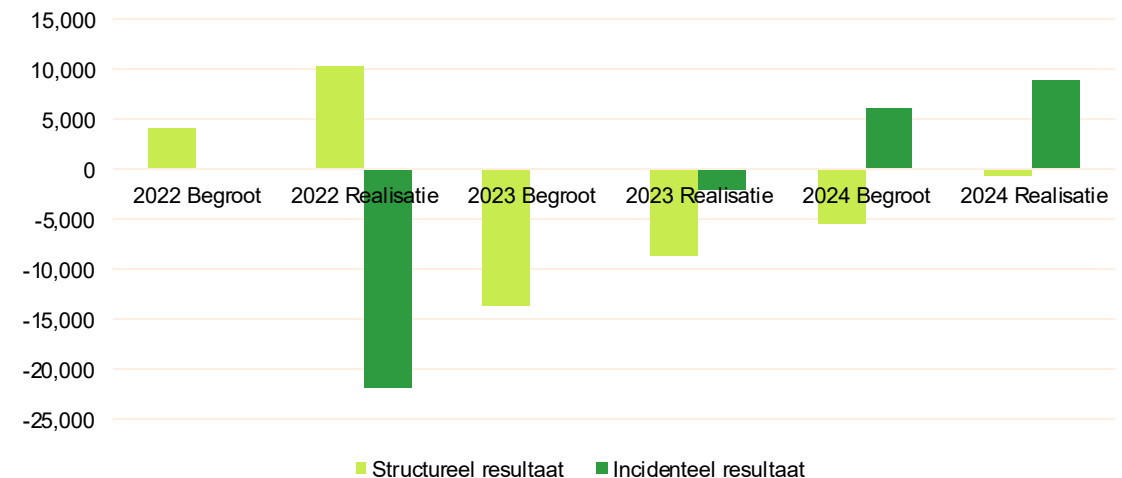
Vanaf 2026, het zogeheten ravijnjaar, dreigt een groot financieel tekort voor Nederlandse gemeenten. Het dwingt gemeenten tot moeilijke keuzes: vasthouden aan bestaande taken en voorzieningen of ingrijpende hervormingen doorvoeren.

Op 19 december 2024 is de notitie structurele baten en lasten van de commissie BBV gepubliceerd. Nieuw hierin is de mogelijkheid om het surplus van de algemene reserve in te zetten als (structurele) bate in de begroting. Dit surplus is het deel dat niet nodig is voor het afdekken van risico's (weerstandscapaciteit). Van dit vrij besteedbare deel (surplus) kan een gemeente met ingang van 1 januari 2024 jaarlijks maximaal 10% inzetten voor het dekken van structurele lasten met de voorwaarde dat de solvabiliteit groter of gelijk aan 20% is en blijft. De inzet van het surplus algemene reserve (= vrije reserve) wordt door dit gebruik als structurele bate bestempeld en is daarmee ook een uitzondering op de regel dat reservemutaties incidenteel zijn. Het weerstandsvermogen moet naar het oordeel van de toezichthouder voldoende zijn. De begroting 2025-2028 laat het volgende beeld zien:

X € 1 miljoen	2025	2026	2027	2028
Incidenteel resultaat	0,6	1	-0,2	0
Structureel resultaat	0,7	-4,2	-3,2	-2
	1,3	-3,2	-3,4	-2

De begrote resultaten laten een structureel sluitende begroting zien voor 2025. Vanaf 2026 is een duidelijk tekort te zien van € -4,2 miljoen structureel resultaat. Hierbij is wel al rekening gehouden met toevoegingen aan de reserves.

Om als gemeenteraad de financiële impact van keuzes te kunnen bepalen is inzicht in structurele en incidentele resultaten van groot belang. In de onderstaande grafiek zijn de begrote en gerealiseerde incidentele en structurele resultaten zichtbaar.

3. Financiële positie

Het ravijnjaar 2026 (vervolg)

Ontwikkeling structureel en incidenteel resultaat

Gemeente Rijswijk heeft een steeds meer solide begrotingsproces, waarbij afwijkingen tussen begroot structureel resultaat en werkelijk structureel resultaat kleiner zijn geworden de afgelopen jaren.

Gemeente Rijswijk begroot de incidentele resultaten deels niet. Hierdoor is er jaarlijks een afwijking te zien tussen begroot en werkelijk. In 2022 was deze afwijking behoorlijk, over 2023 minimaal en in 2024 weer licht gegroeid. Om goede keuzes te maken is het belangrijk om ook goed inzicht te hebben in de incidentele resultaten. Een belangrijke factor hierin bij Gemeente Rijswijk is de algemeen uitkering, waarbij de september- en decembercirculaire niet als structurele baten worden begroot. Daarnaast wordt het incidentele resultaat sterk beïnvloed door ontvangen SPUK gelden. Wij willen daarom de Raad van Gemeente Rijswijk vragen te evalueren of het toegevoegde waarde heeft om ook incidentele resultaten te gaan ramen en om daarnaast kritisch te beoordelen of baten en lasten structureel of incidenteel van aard zijn.

Maatregelenpakket

In 2024 is Gemeente Rijswijk gestart met een inventarisatie voor een maatregelenpakket om het structurele tekort de komende jaren terug te

dringen. Afgelopen jaar zagen wij dat het hierbij vooral om beleidsmatige keuzes ging. In het kader van de kadernota 2026 is een geactualiseerd maatregelenpakket opgesteld en deze wordt, gelijktijdig met de jaarrekening, voorgelegd aan de Raad. Vooral door het inperken van het investeringsprogramma, het nemen van maatregelen binnen de organisatie zoals minder externe inhuur, een lagere bijdrage aan de GR Bedrijfsvoeringsorganisatie Delft-Rijswijk en het uitstellen van activiteiten wordt het financieel tekort terug gedrongen.

Ook is in 2024 kritisch gekeken naar de stand van de bestemmingsreserves en is als resultaat hiervan een deel vrijgevallen in de algemene reserve. Wij willen u adviseren jaarlijks deze analyse uit te gaan voeren en ook uit te breiden naar de verschillende voorzieningen.

Wij zien dat de ambtelijke organisatie en het college van Gemeente Rijswijk heel serieus bezig is met de toekomstige financiële positie van Gemeente Rijswijk en probeert het tekort nu vooral terug te dringen door maatregelen “die wat minder pijn doen”. Daarnaast ziet het er naar uit dat ook vanuit het Rijk aanvullende financiële middelen beschikbaar komen. Hiermee lijkt het “Ravijnjaar” voor Gemeente Rijswijk door te gaan schuiven naar 2028 en verder.

4

Belangrijkste bevindingen

4. Belangrijkste bevindingen

Inleiding

Vanuit onze controle van de jaarrekening van Rijswijk hebben wij een aantal onderwerpen en/of bevindingen die wij specifiek aan u willen melden.

Onderstaand is een uiteenzetting van deze onderwerpen opgenomen.

Onze risico-inschatting

Als onderdeel van onze controle zien wij de volgende significante risico's:

Risico op een afwijking van materieel belang als gevolg van doorbreking van interne beheersingsmaatregelen door het management en het college

Betreft het frauderisico dat is voorgeschreven vanuit wet- en regelgeving waarbij boekingen worden gemaakt om de financiële resultaten te beïnvloeden in een boekjaar. Zoals ook in ons controleplan opgenomen bevindt het college dan wel het management zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een incentive van het college of management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren. Onze beroepsregels schrijven voor dat de accountant dit risico in zijn controle onderkent. Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om het risico te ondervangen:

- Kritische deelwaarneming op memoriaalboekingen rondom de jaarafsluiting;
- Beoordelen van redelijkheid van schattingsposten gemaakt door management en directie;
- Beoordelen van aanwezigheid van transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening om.
- Doornemen van notulen van vergaderingen van het management, college en de raad.

Deze werkzaamheden hebben niet geleid tot bevindingen en wij concluderen dat dit risico zich niet heeft voorgedaan in 2024.

Onrechtmatige onttrekking van liquide middelen, als gevolg van onterechte mutaties in crediteurstamgegevens, handmatig aanpassen van de betaalbatch of onterechte handmatige betalingen.

Betreft een standaard frauderisico op de betalingsomgeving doordat wij niet steunen op de interne beheersing rondom de betalingen. Wij hebben het risico gemitigeerd middels statistische steekproeven op de mutaties crediteurstamgegevens en batchbetalingen. Daarnaast hebben wij een bankanalyse uitgevoerd op de handmatige betalingen middels CAMT 0.53 bestanden. Hierbij hebben wij vastgesteld dat geen onrechtmatige onttrekking van liquide middelen heeft plaatsgevonden.

4. Belangrijkste bevindingen

Onze risico-inschatting (vervolg)

De waardering van RijswijkBuiten is te hoog verantwoord, doordat de uitgangspunten die samenhangen met de waardering niet nauwkeurig zijn of niet toereikend zijn onderbouwd

Door de complexiteit en omvang van RijswijkBuiten identificeren wij de grondexploitatie als significant risico. Dit is gelijk aan voorgaande jaren. Per balansdatum zijn beperkt wijzigingen doorgevoerd in de waardering van RijswijkBuiten. Onze deskundigen van Business Advisory – Real Estate hebben wederom de waardering beoordeeld en hebben hierbij geen afwijkingen gevonden. Voor een nadere analyse op de grondexploitaties verwijzen wij naar pagina 24.

Belangrijkste aandachtsgebieden in onze controle

In lijn met ons controleplan hebben de volgende posten een verhoogd risico in ons controledossier vanwege hun aard en omvang.

Onnauwkeurige of onvolledige rechtmatigheidsverantwoording

Op grond van Kadernota rechtmatigheid wordt over de criteria die direct van invloed zijn op de verslaggeving c.q. het getrouwe beeld van de jaarrekening niet gerapporteerd in de rechtmatigheidsverantwoording. In de

rechtmatigheidsverantwoording komen daarom alleen de drie rechtmatigheidscriteria tot uitdrukking die aanvullend zijn op de criteria die ook gelden voor getrouwheid, te weten: het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium en misbruik en oneigenlijk gebruik.

Alle rechtmatigheidsafwijkingen (individueel en/of cumulatief) boven de door u als raad vastgestelde verantwoordingsgrens (€ 2,6 miljoen) worden in de rechtmatigheidsverantwoording benoemd. De rapporteringstolerantie bedraagt € 100.000. Ons getrouwheidsoordeel over het getrouwe beeld van de grootte en samenstelling van zowel de baten, lasten als van de activa en passiva ziet ook toe op de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording en daarmee op de juistheid en volledigheid van de in de rechtmatigheidsverantwoording vermelde rechtmatigheidsfouten.

De totale onrechtmatigheden bedragen € 23,4 miljoen. Dit is boven de verantwoordingsgrens van € 2,6 miljoen en daarmee heeft Gemeente Rijswijk onrechtmatig gehandeld. De grootste afwijkingen komen voort uit niet tijdig gemelde begrotingsonrechtmatigheden (€ 18,2 miljoen) en het niet volgen van een Europese aanbesteding (€ 3,1 miljoen).

4. Belangrijkste bevindingen

Belangrijkste aandachtsgebieden in onze controle (vervolg)

De volgende tabel is opgenomen in de jaarrekening van Gemeente Rijswijk:

Begrotingscriterium	x € 1.000
1A. Overschrijdingen lasten programma's	€ 1.996
1B. Overschrijding investeringskredieten	€ 18
2. Ongeautoriseerde reservemutaties	€ 1
3. Overschrijdingen van baten en/of onderschrijding van lasten, investeringen en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of niet tijdig aan de raad zijn gemeld	€ 18.270
Begrotingsonrechtmatigheden	€ 20.247
4. Totaal van begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geïd.	€ 1.057
Voorwaardencriterium	
5. Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	€ 3.145
M&O criterium	
6. Geen bevindingen	€ 0
Totaal onrechtmatigheden	€ 23.392
Waarvan acceptabel	€ 1.057
Waarvan niet-acceptabel	€ 22.335

Wij hebben vastgesteld dat Gemeente Rijswijk de onrechtmatigheden getrouw heeft opgenomen en toegelicht in de jaarrekening 2024.

- 1A/4: Op totaalniveau betreft de overschrijding van de lasten € 2,0 miljoen, hiervan is € 1,1 miljoen acceptabel omdat er baten tegenover staan.
- 3: In totaal is € 18,2 miljoen aan begrotingsafwijkingen (niet zijnde

lastenoverschrijdingen) niet tijdig gemeld aan de Raad. Hiervan is € 6,2 miljoen afkomstig van lastenonderschrijding, € 6,6 miljoen van batenonderschrijding en € 5,5 miljoen van batenoverschrijding. Dit ziet vooral toe op het programma wonen en leven en de algemene dekkingsmiddelen.

- 5: In totaal is er € 3,1 miljoen uitgegeven aan inkopen die ten onrechte niet zijn Europees aanbesteed. Dit is fors hoger dan voorgaand jaar en komt met name door onrechtmatigheden in het groenonderhoud. In 2024 hebben zij meer budget ontvangen en ook uitgegeven zonder hierbij een relatief lang aanbestedingstraject te volgen. Wij adviseren dringend om hier actie op te ondernemen en in gesprek te gaan met groenonderhoud.

In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording heeft Gemeente Rijswijk zelf processen ingericht om tot een getrouw beeld te komen. Zo wordt de spendanalyse opgesteld in samenwerking met inkoop en concerncontrol. Wij doen hier vervolgens een reperformance uit. Daarbij zijn onze bevindingen heel beperkt. Wij concluderen daarom dat er een robuust proces aanwezig is binnen de gemeente om tot een betrouwbare rechtmatigheidsverantwoording te komen.

4. Belangrijkste bevindingen

Belangrijkste aandachtsgebieden in onze controle (vervolg)

Waardering van de grondexploitaties

De waardering van de grondexploitaties is gebaseerd op diverse schattingen en aannames. De schattingonzekerheid is door alle externe ontwikkelingen de afgelopen jaren hoog en vormt daarom een significant risico in onze controleaanpak. De hogere onzekerheid en volatiliteit in de gehanteerde aannames kan doorwerken in het verwachte eindresultaat en de waardering van uw grondexploitaties. Deze hogere mate van onzekerheid maakt het belangrijker om een adequate toelichting op te nemen in de jaarrekening.

Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering en de toelichting op de schattingonzekerheden aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk.

Gemeente Rijswijk kent drie grondexploitaties:

- RijswijkBuiten
- Eikelenburg
- Standplaats Molenhof

Dit is gelijk aan voorgaand jaar.

Ten opzichte van 31 december 2023 is de boekwaarde van de post grondexploitatie gewijzigd van € 90,7 miljoen naar € 93,2 miljoen. De wijziging van de boekwaarde gedurende 2024 is als volgt samen te vatten:

(x € 1.000)	2024	2023
Boekwaarde per 1 januari	109.917	109.584
Investerings	8.404	7.913
Grondverkoop	8.173	9.581
Tussentijdse winstneming	0	2.000
Boekwaarde GREX per 31 dec	110.148	109.917
Verliesvoorziening	-16.934	-19.247
Boekwaarde per 31 december	93.214	90.670

De boekwaarde is nagenoeg geheel gerelateerd aan RijswijkBuiten. De twee andere grondexploitaties vallen daarmee buiten de scope van onze werkzaamheden.

Voor RijswijkBuiten hebben onze deskundigen van Business Advisory Real Estate de waardering gecontroleerd. Wij hebben geconstateerd dat de berekening in lijn is met voorgaand jaar.

4. Belangrijkste bevindingen

Belangrijkste aandachtsgebieden in onze controle (vervolg)

De inschattingen gemaakt door Gemeente Rijswijk in de waardering van RijswijkBuiten worden plausibel geacht. Hierbij hebben wij enkele aanbevelingen gedaan richting de ambtelijke organisatie om de kosten beter te onderbouwen.

Wij benadrukken dat de geprojecteerde kosten en opbrengsten afdoende zijn toegelicht om hierover te oordelen. Maar onze aanbevelingen zijn er vooral op gericht om de gemeente in staat te stellen betere inschattingen te kunnen doen van de verwachte kosten. Nu wordt er met relatief oude ramingen gewerkt, die vervolgens geïndexeerd en op meerdere plekken gecorrigeerd worden. Dit geeft ons voor nu voldoende zekerheid, maar kost veel tijd om te doorgronden en ook voor de gemeente om dit op te stellen.

Facilitaire projecten

Per 31 december 2024 heeft Gemeente Rijswijk vier grotere facilitaire projecten die ontwikkeld worden. In 2025 heeft Gemeente Rijswijk het Meerjaren Prognose Gebiedsontwikkeling (MPG) voorgelegd aan het college en de Raad. In het kader van de facilitaire projecten zijn meerdere AOK's afgesloten met externe partijen. Per balansdatum hebben wij het saldo van de ontvangen bijdragen en de gemeentelijke kosten aangesloten op de balanspositie (nog te ontvangen / vooruit ontvangen bijdragen). Hierbij hebben wij geen bevindingen geconstateerd.

Wij hebben overleg gehad met de gemeente over het vormen van een eventuele verliesvoorziening voor de kosten die zullen worden gedekt uit een egalisatiereserve in toekomstige jaren. Dit betreffen met name de niet gedekte apparaatskosten. Hierbij is Gemeente Rijswijk van mening dat hier geen voorziening voor gevormd hoeft te worden aangezien er nog geen verplichting is ontstaan per balansdatum. Na overleg en inzien van stukken stemmen wij hiermee in. Wel hebben wij vanuit onze werkzaamheden op het facilitaire project Bogaard Stadscentrum vastgesteld dat er plankosten zijn gemaakt waar op dit moment nog geen dekking voor is gevonden in de vorm van een afgesloten anterieure overeenkomst. Wij hebben besloten dit saldo op te nemen als onzekerheid.

Vanuit het MPG is het volgende financiële beeld naar voren gekomen per facilitair project:

Gebiedsontwikkeling	Verwacht resultaat	Dekking via investeringsplan	Dekking via egalisatiereserve
Bogaard stadscentrum e.o.	€ -2,6 mln (2032)	€ 1,1 mln	€ 1,5 mln
Havenkwartier	€ -4,4 mln (2032)	€ 2,9 mln	€ 1,5 mln
Kessler Park	€ -2,9 mln (2031)	€ 2,1 mln	€ 0,8 mln
Te Werve Oost	€ -28 k (2032)	0	€ 28 k

4. Belangrijkste bevindingen

Belangrijkste aandachtsgebieden in onze controle (vervolg)

In voorgaande jaren hebben wij aanbevolen om verbeterd inzicht te krijgen in de financiële situatie van de facilitaire projecten. Met het opstellen van het MPG is dit verbeterd inzicht er gekomen en is een duidelijke prognose beschikbaar van het te realiseren resultaat. In het kader van de doorontwikkeling adviseren wij om de realisatie ten opzichte van het vorige MPG toe te voegen.

Onderbouwing prestatielevering van de lasten Wmo en Jeugd

De gemeente Rijswijk voert diverse regelingen uit in het sociaal domein. Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de belangrijkste onderdelen en door wie deze werkzaamheden uitgevoerd worden:

Onderdeel	Uitvoerder	Wijze van uitbesteding	Bepaling last boekjaar
Uitkeringen (Participatiewet)	Zelfstandig	n.v.t.	Werkelijke lasten
Jeugdwet	Servicebureau jeugdhulp haaglanden	n.v.t.	Afrekening op basis van werkelijke lasten
Wmo	Zelfstandig	n.v.t.	Afrekening op basis van werkelijke lasten
PGB's	Sociale verzekeringsbank	Mandatering	Afrekening op basis van werkelijke lasten

Jeugdwet (zorg in natura)

Voor de uitvoering van de Jeugdwet heeft Gemeente Rijswijk samen met andere gemeenten op regionaal niveau via Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden contracten afgesloten met de zorgaanbieders. Via deze netwerkorganisatie wordt gezamenlijk zorg ingekocht. De betreffende gemeente is daarbij zelf verantwoordelijk voor het vaststellen van de prestatielevering. Met de grote zorgaanbieders (verleende zorg > € 250.000) is afgesproken dat zij een controleverklaring verstrekken over de juistheid en volledigheid van de ingediende declaraties in het boekjaar conform het landelijke controleprotocol. Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden wordt gecontroleerd door de Gemeente Accountantsorganisatie Den Haag (GAD). Op basis van door de GAD gecontroleerde verantwoording zijn, evenals in vorige jaren, onzekerheden in de productieverantwoordingen geconstateerd.

Toelichting onzekerheid		EUR x € 1.000
RTA – Geen goedkeurende controleverklaring		401
LTA – Geen goedkeurende controleverklaring		340
Totale onzekerheid Jeugdzorg		741

De review van de werkzaamheden van de GAD is uitgevoerd door twee accountants van de deelnemende gemeenten. Wij hebben het reviewverslag ontvangen en geconcludeerd dat wij kunnen steunen op de werkzaamheden van de GAD.

4. Belangrijkste bevindingen

Belangrijkste aandachtsgebieden in onze controle (vervolg)

Wmo

De verstrekkingen van de Wmo-voorzieningen worden in samenwerking met H5 uitgevoerd. Op basis van het door de gemeente opgestelde overzicht van de ontvangen productieverantwoordingen hebben wij een controle uitgevoerd op de gecontroleerde productieverantwoordingen van de zorgverleners. De geconstateerde omvang van de onzekerheden is € 0,2 miljoen.

PGB's (jeugd en Wmo)

Op de uitgaven via de Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVB) zit een onzekerheid van € 1,0 miljoen. De SVB heeft zelf over 2024 geen goedkeurende verklaring bij de verantwoording PGB-stromen Jeugdwet en Wmo ontvangen. Hierdoor is vanuit de SVB geen 100% zekerheid over de nauwkeurigheid en rechtmatigheid van de persoonsgebonden budgetten.

Uitkeringen (Participatiewet)

Wij hebben een proceduretest uitgevoerd op de verstrekte uitkeringen Participatiewet 2024. Hierbij hebben wij vastgesteld dat de interne controles van de gemeente in voldoende mate werken, waardoor hier geen te rapporteren onzekerheden zijn. In onze management letter zijn een aantal aandachtspunten opgenomen ter optimalisatie van dit proces.

Eigen bijdrage Wmo

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. De gemeente Rijswijk heeft deze onzekerheid in de jaarrekening 2024 toereikend toegelicht.

Onderbouwing prestatielevering bedrijfskosten

Vanuit onze ervaring van voorgaande controles en procesgesprekken tijdens de interimcontrole is gebleken dat eerste en tweedelijns medewerkers in sommige gevallen moeite hebben met het zichtbaar aantonen van de prestatielevering. Wij hebben daarom dit als aandachtspunt opgenomen in onze controle. Voor onze steekproef op de bedrijfskosten hebben wij voor alle items onderbouwing opgevraagd voor de prestatie om vast te stellen dat de prestatie is geleverd. Stukken die wij hebben ontvangen zijn onder andere eindrapporten, overeenkomsten, foto's en proces-verbalen.

4. Belangrijkste bevindingen

Belangrijkste aandachtsgebieden in onze controle (vervolg)

Uit onze werkzaamheden is naar voren gekomen dat bij meerdere facturen onder de €10.000 geen schriftelijk overeengekomen documenten aanwezig zijn. Dit is conform het interne beleid, dat voor facturen onder dit bedrag geen schriftelijke overeenkomst benodigd is en prestatielevering niet onderbouwd hoeft te worden.

Hiermee blijft een restrisico over op bedrijfskosten waarvoor niet is vast te stellen dat de prestatie is geleverd. De maximale fout op basis van dit restrisico is beneden onze materialiteit, maar boven de rapporteringstolerantie. Wij willen de gemeente vragen om de € 10.000 te verlagen naar een acceptabel niveau of een aanvullende analyse uit te voeren op alle facturen < € 10.000 waarbij prestatielevering aannemelijk wordt gemaakt.

Mogelijke impact juridische geschillen

Als onderdeel van onze controle over boekjaar 2023 zijn wij meegenomen in een juridisch geschil over een exploitatiegebied. Voor boekjaar 2024 hebben wij het juridisch geschil opgenomen als aandachtsgebied. Wij zijn door gemeente Rijswijk goed geïnformeerd over de status van het juridisch

geschil. Gemeente Rijswijk heeft geconcludeerd dat de genomen voorziening per 31 december 2023 kan vrijvallen in 2024. Ook het totale risico in de paragraaf weerstandsvermogen is afgeschaald. Op basis van rapportages van externe deskundigen zijn wij tot dezelfde conclusie gekomen en hebben wij ingestemd met het laten vrijvallen van de voorziening.

Eind 2024 is een voorziening van € 114 duizend opgenomen op de balans voor lopende juridische procedures. Hierbij gaat het om mogelijke oninbare vorderingen naar aanleiding van het opleggen van een dwangsom. De totale vordering betreft € 228 duizend. Wij hebben niet kunnen vaststellen aan de hand van documentatie of de vordering dan wel de voorziening terecht is opgenomen per 31 december 2024. De gemeente heeft zelf geconcludeerd dat er voldoende onderbouwing aanwezig is voor het vormen van een voorziening per 31 december 2024. Wij rapporteren hiervoor een onzekerheid, zie bijlage B.

Overig bevindingen vanuit de controle

Vanuit onze controle hebben wij nog een aantal overige bevindingen die wij u willen meegeven, zie hiervoor de volgende pagina.

4. Belangrijkste bevindingen

Overige bevindingen vanuit onze controle (vervolg)

Snelle afsluiting boekjaar zorgt voor veel nagekomen boekingen

Ten behoeve van de conversie heeft de gemeente het boekjaar 2024 in een vroeg stadium afgesloten. In vergelijking met het vorige boekjaar is deze periode met meer dan een maand vervroegd. In dit proces heeft de gemeente extra tijd geïnvesteerd om veel nagekomen boekingen te voorkomen.

Wij constateren dat, in vergelijking met afgelopen jaar, het aantal nagekomen boekingen sterk is toegenomen. Om er voor te zorgen dat de tijdige afsluiting van de administratie ook voor komend jaar wordt gerealiseerd, adviseren wij om nadrukkelijk de nagekomen boekingen te beoordelen en de leerpunten hieruit afleiden.

Voorziening Baggeren

Vorig jaar hebben wij gerapporteerd over de dotatie aan de voorziening baggerwerken. Jaarlijks bleek de dotatie niet gelijk te zijn aan het actueel meerjarenplan. Ook voor boekjaar 2024 zagen wij dat de werkelijke dotatie hoger was dan de dotatie in het plan. Echter in 2024 is de aanvullende dotatie geregeld via de eerste halfjaar rapportage en daarmee is onze bevinding van voorgaand jaar opgevolgd.

Naheffing parkeerbelasting

Per 1 december 2022 werkt Gemeente Rijswijk samen met Cannock Chase voor het verwerken van parkeerboetes (naheffingen). Voorgaand jaar hebben wij gerapporteerd in ons accountantsverslag dat de afdeling mobiliteit en parkeren gedurende het jaar geen inzicht heeft in het verband tussen hetgeen werkelijk wordt ontvangen en wat de rapportage tussentijds opgeeft voor de naheffingen. In 2024 is een verbetertraject gestart om een dashboard te gaan ontwikkelen om het inzicht in de naheffingen te verbeteren. Wij hebben begrepen dat dit dashboard nog niet volledig is ontwikkeld. Hierdoor is er voor ons nog geen zichtbare verbetering aan de beheersing van de naheffingen ten opzichte van voorgaand jaar. Voor de jaarrekeningcontrole hebben wij voldoende controledocumentatie kunnen verzamelen. Maar voor de eigen interne beheersing van gemeente Rijswijk adviseren wij om zo spoedig mogelijk het dashboard verder in te richten. Zodat de afdeling mobiliteit en parkeren zelfstandig de naheffingen kan beheersen, in plaats van volledig afhankelijk te zijn van een derde partij.

4. Belangrijkste bevindingen

Speerpunten auditcommissie

Wij hebben vanuit de bespreking van het controleplan met de auditcommissie twee speerpunten meegekregen voor onze controle over boekjaar 2024:

1. Ter stimulering van de wijkontwikkeling is in 2024 een anterieure overeenkomst getekend tussen Gemeente Rijswijk, woningcorporatie RijswijkWonen en Projectontwikkelaar Synchron. Vanuit de audit commissie is de wens gekomen dat door ons, als accountant, deze overeenkomst wordt gecontroleerd op doelmatigheid en rechtmatigheid. Hierbij zijn vooral marktconformiteit, transparantie en interne controle meegegeven als aandachtspunten.
2. Afgelopen jaar is een exploitatieresultaat gerealiseerd, waarbij het opvalt dat er grote verschillen zijn tussen begroot resultaat en gerealiseerd resultaat per programma. De audit commissie heeft ons gevraagd om te rapporteren over de mate van begrotingsdiscipline binnen Gemeente Rijswijk.

Speerpunt 1: Te Werve Oost

In het kader van het speerpunt hebben wij de volgende stukken ontvangen voor Ter Werve Oost:

- Meerjaren Prognose Gebiedsontwikkeling 2025
- Consolidatiemodel Te Werve Oost
- Anterieure overeenkomst met RijswijkWonen, getekend in september 2024

▪ Grondruilberekening

Gemeente Rijswijk vervult in het kader van de ontwikkeling Te Werve Oost een nagenoeg volledige faciliterende rol. Per 31 december 2024 is de financiële stand van zaken als volgt:

Gebiedsontwikkeling	Verwacht resultaat	Dekking via egaliseringsreserve
Te Werve Oost	- € 28.000 (2031)	€ 4.000 p.j.

Het negatieve resultaat is het gevolg van de inzet van ambtelijke capaciteit per jaar. Deze wordt geschat op ongeveer € 4.000 per jaar. Per 31 december 2024 is de boekwaarde € 211.000. Dit betreft het verschil tussen de ontvangen bijdrage en de gemaakte kosten uit de anterieure overeenkomst met RijswijkWonen. Gemeente Rijswijk heeft geen overeenkomst met Synchron. Als onderdeel van dit project zal de gemeente zelf een deel van het openbaar gebied inrichten in Te Werve Oost. Hiervoor is € 1,4 miljoen gereserveerd in de programmabegroting 2025-2028.

Door de grootschalige sloop-nieuwbouw verandert ook de verkaveling in de wijk. Hierbij hebben wij vastgesteld dat qua oppervlakte meer grond naar RijswijkWonen gaat, maar dat de waarde van deze percelen nagenoeg nihil is onder andere vanwege de onrendabele top op het project. Wij hebben de verkaveling beoordeeld en bijbehorende grondwaarde en stemmen in met de gehanteerde berekeningswijze van de gemeente.

4. Belangrijkste bevindingen

Speerpunten auditcommissie (vervolg)

Op basis van de ontvangen stukken en gesprekken met de ambtelijke organisatie hebben wij vastgesteld dat de transactie doelmatig en rechtmatig tot stand is gekomen voor gemeente Rijswijk. De transactie heeft enkel ten doel gehad dat Te Werve Oost gaat worden ontwikkeld door RijswijkWonen. Wij zien geen enkele indicatie dat deze transactie niet marktconform tot stand is gekomen.

Speerpunt 2: Begrotingsdiscipline

In dit verslag hebben wij op eerdere pagina's gerapporteerd over:

- Afwijkingen tussen begroting en jaarrekening voor incidentele en structurele baten en lasten;
- Begrotingsafwijkingen in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording.

Ons beeld is dat Gemeente Rijswijk in afgelopen jaren nauwkeuriger is gaan begroten, onder andere door de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Dit is ook terug te zien in de overschrijding van de lasten; in 2023: € 6,4 miljoen en in 2024: € 2,0 miljoen. Daarentegen zijn de overige begrotingsonrechtmatigheden wel toegenomen van € 9,9 naar € 18,3 miljoen. Hierbij willen wij de gemeente vragen om kritisch te evalueren waar deze uit volgen. Wij hebben de indruk dat het hier vooral gaat om incidentele baten, die in sommige gevallen wat lastiger zijn te ramen. Hierbij kan er enerzijds worden gekeken naar het begroten van deze baten en lasten op basis van

historie (zoals bijvoorbeeld met een circulaire) en anderzijds wellicht de spelregels veranderen rondom het tijdig communiceren van begrotingswijzigingen. Zo is onze ervaring bij andere gemeenten dat de decembercirculaire meestal via een raadsinformatiebrief alsnog zo snel mogelijk bekend wordt gemaakt aan de Raad zodat deze niet meer als onrechtmatig geldt. Hierdoor krijg je een meer zuiver beeld van de begrotingsonrechtmatigheden. Daarnaast zien we vooral begrotingsafwijkingen in de programma's 'wonen en leven' en 'verkeer en vervoer' doordat aanvullende bijdragen zijn ontvangen, begrote bijdragen juist niet zijn ontvangen door het uitstellen van projecten of door hogere opbrengsten op parkeren. Ook hierbij willen wij de gemeente vragen om deze afwijkingen te evalueren en te beoordelen of op basis van ervaring deze bedragen nauwkeuriger geschat kunnen worden.

Om begrotingsdiscipline te verhogen is het belangrijk om kritisch terug te kijken naar de afwijkingen ten opzichte van de begroting en te analyseren waar de grote verschillen zitten. Wij merken dat de Gemeente Rijswijk hier al veel meer bezig is sinds de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording, maar dat hier verdere stappen nog in te zetten zijn.

4. Belangrijkste bevindingen

Schattingsposten in de jaarrekening

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het college belangrijke schattingen en licht deze toe in de jaarrekening. Wij hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2024 beoordeeld en gecontroleerd. De belangrijkste schattingen in de jaar rekening betreffen:

Schatting	Beoordeling 2024	Beoordeling 2023	Onze zienswijze m.b.t. significante kwalitatieve aspecten en de (mogelijk) kwantitatieve omvang
Waardering van (im)materiële vaste activa			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de (im)materiële vaste activa een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw (im)materiële vaste activa.
De waardering van de langlopende vorderingen			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de langlopende vorderingen een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw langlopende vorderingen.
De waardering van grondexploitaties			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de grondexploitatie een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw grondexploitaties.
De waardering van debiteuren en vorderingen			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de vorderingen een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw vorderingen.
De waardering van de voorzieningen			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de voorzieningen een evenwichtig beeld geven van de toereikendheid van de voorzieningen. Wel vragen we het college de blijvende aandacht van de financiële onderbouwing van de onderhoudsvoorzieningen.

Controleverschil

Voorzichtig

Evenwichtig

Optimistisch

4. Belangrijkste bevindingen

Het jaarverslag bevat alle verplichte elementen

In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening, waaronder de staat van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2024 is opgenomen. Voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiele afwijkingen gesignaleerd.

Element jaarverslag	Onze waarneming
Vereisten BBV	Uw jaarverslag bevat in materiële de vereiste informatie op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en 26 BBV. Daarnaast horen de cijfers 2024 van uw verbonden partijen te worden opgenomen, deze zijn echter nog niet in alle gevallen beschikbaar.
Verenigbaar	Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
Overeenstemming	Wij hebben vastgesteld dat de informatie in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.
Paragrafen	Alle verplichte paragrafen, behoudens de paragraaf Openbaarheid, zijn opgenomen en zijn kwalitatief van voldoende niveau. De paragraaf Openbaarheid is per 1 januari 2025 verplicht en geldt dus nog niet voor jaarrekening 2024. De informatie uit deze nieuwe paragraaf is nu nog opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering.
Informatiewaarde	De toelichtingen zijn goed leesbaar en geven een adequate analyse tussen het uitgevoerde beleid en de financiële gevolgen.
Incidentele baten en lasten	De toelichting op de incidentele baten en lasten voldoet aan de eisen vanuit het BBV.
Fraude	Fraude en de frauderisicoanalyse is een steeds belangrijker thema. We adviseren u in de paragraaf bedrijfsvoering te rapporteren over de de frauderisicoanalyse en de actualisatie daarvoor elk jaar.

4. Belangrijkste bevindingen

SiSa-bijlage bevat geen ongecorrigeerde verschillen

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2024. De oplevering van de SiSa-regelingen is aanzienlijk verbeterd ten opzichte van vorig jaar. Maar verdere verbetering is mogelijk, met name met betrekking tot de aansluiting naar de financiële administratie en het bepalen van de balansposities. De aanlevering is onder andere verbeterd doordat de business controllers meer betrokken zijn geweest bij het invullen van de SiSa-bijlagen. Hierbij hadden zij een ondersteunende rol richting de eerste lijn. Met alle business controllers hebben wij bij aanvang van de werkzaamheden gesprekken gevoerd om de SiSa-regeling en verantwoording door te spreken. Ook zijn wij vooraf actief benaderd door gemeente Rijswijk om indicatoren af te stemmen. We willen de gemeente vragen deze stijgende lijn door te zetten en volgend jaar verdere verbetering te laten zien.

Vanuit onze werkzaamheden hebben wij meerdere fouten geconstateerd in de SiSa-bijlage. Deze fouten zijn gecorrigeerd in de definitieve versie van de jaarrekening. Wij hebben geen ongecorrigeerde verschillen.

De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is.
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is.
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

In bijlage A bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

4. Belangrijkste bevindingen

Bezoldiging niet strijdig met WNT (vervolg)

Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de Wet normering topinkomens (WNT) gecontroleerd. Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. Beide topfunctionarissen zijn in loondienst en er hebben zich gedurende 2024 geen wijzigingen voorgedaan.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2024 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Wij willen benadrukken dat de naleving van de anticumulatiebepaling (het nagaan of topfunctionarissen van uw gemeente betrokken zijn bij andere organisatie c.q. nevenactiviteiten hebben die onder de WNT vallen) overigens geen onderdeel uitmaakt van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

Verbonden partijen zijn volledig en juist weergegeven

Tijdens onze controle besteden wij specifieke aandacht aan de transacties met verbonden partijen van gemeente Gemeente Rijswijk. In het kader van onze controle hebben wij vastgesteld dat:

- De (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen.
- Geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude.
- Geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

5

Overige onderwerpen

5. Overige onderwerpen

Naleving wet- en regelgeving en overige

Wij hebben de verplichting de gemeenteraad te informeren over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg kunnen hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving.

Corruptie- en omkopingsrisico

Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen.

Corruptie is een wereldwijd probleem waarbij het uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking “Corruptie, werkzaamheden van de

accountant” verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. Gemeente Rijswijk beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop- en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:

- Gemeente Rijswijk voert zelf werkzaamheden uit om te controleren dat de aanbestedingen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed. Wij hebben deze werkzaamheden gecontroleerd, waarbij wij alle contracten met een besteding > € 215.000 integraal hebben gecontroleerd.
- Wij hebben een gegevensgerichte steekproef uitgevoerd op de overige bedrijfskosten en hierbij hebben wij vastgesteld dat de prestatie is geleverd door de tegenpartij op basis van de aangeleverde prestatieverklaringen.
- Wij hebben een gegevensgerichte steekproef uitgevoerd op de grondaankopen en –verkoop waarbij wij hebben vastgesteld dat de juiste procedure is gevolgd.

5. Overige onderwerpen

Corruptie- en omkopingsrisico (vervolg)

- Wij hebben een gegevensgerichte steekproef uitgevoerd op de uitgaande subsidies en vastgesteld dat deze zijn verstrekt in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving.
- Wij hebben tijdens procesgesprekken navraag gedaan naar onregelmatigheden. Hierbij is door alle medewerkers ontkennend gereageerd.
- Wij hebben de inschatting van corruptie en frauderisico's besproken met de Concerncontroller. Hierbij hebben wij geen andere inzichten opgedaan.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

Continuïteit

Als onderdeel van de vereisten voor de controleverklaring hebben wij ook de continuïteitsveronderstelling getoetst. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Rijswijk een sluitende begroting voor 2025 heeft. Daarnaast geven de financiële kengetallen inclusief het weerstandsisico geen reden tot twijfel of de gemeente haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten de komende 12 maanden. Wij stemmen daarom in met het hanteren van het continuïteitsbeginsel voor het opstellen van de jaarrekening.

Bevestiging onafhankelijkheid

Wij zijn van mening dat wij onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming niet is aangetast, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta).

Hierbij bevestigen wij dat wij geen geschenk en/of een persoonlijke uiting van gastvrijheid van uw gemeente hebben ontvangen met een waarde van meer dan honderd euro.

Kwaliteitsborging

Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om haar onafhankelijkheid en die van haar medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- Jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners, professionals en ondersteunende stafdiensten;
- Cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder de beoordeling of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- In- en extern kwaliteitsonderzoek;

5. Overige onderwerpen

Kwaliteitsborging (vervolg)

- Twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten.

Voor de controleopdracht van Gemeente Rijswijk hebben wij geen aanvullende maatregelen getroffen voor kwaliteitsborging.

Samenwerking met interne accountantsdienst/andere accountants

Voor de jaarrekening van de gemeente Rijswijk maken wij gebruik van accountants van serviceorganisaties, dit is:

- Gemeentelijke Accountantsorganisatie Den Haag (GAD) voor de controle van het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden.

De samenwerking met de GAD is naar tevredenheid verlopen. Meerdere regiogemeenten zijn betrokken bij het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden. Via een roulatieschema wordt het werk van de GAD gereviewed door één van de accountants van de deelnemende gemeenten. Voorgaand jaar hebben wij zelf de review uitgevoerd. Dit jaar is deze door twee andere accountantsorganisaties uitgevoerd. Op basis van het memo en de stukken van de GAD hebben wij geconcludeerd dat

de werkzaamheden in lijn met vorig jaar zijn uitgevoerd en van voldoende niveau zijn om op te kunnen steunen.

Schriftelijke bevestigingen

Wij hebben aan de gemeentesecretaris een schriftelijke bevestiging gevraagd in het kader van onze controle. Deze bevestiging heeft betrekking op de verantwoordelijkheid van het bestuur voor het opstellen van de jaarrekening, voor het volledig verantwoorden van transacties en voor het aan ons verschaffen van alle relevante informatie.

6

Actualiteiten

6. Actualiteiten

Aanpassing BADO en BBV: rechtmatigheidsverantwoording

Op 16 april jl. is de aanpassing van Besluit begroting en verantwoording (BBV) en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) gepubliceerd in de Staatscourant. Daarmee komt er een einde aan de imperfecte wet- en regelgeving, die ontstond met het aanpassen van de Gemeentewet. Met die aanpassing werd geen rechtmatigheidsoordeel meer van de accountant gevraagd. Ter vervanging zou in de jaarrekening van de decentrale overheden op grond van aangepaste wet- en regelgeving met ingang van 2023 een rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen. De gedelegeerde regelgeving die relevant is voor het opstellen van de jaarrekening en voor de uitvoering van de accountantscontrole 2024 en oordeelsvorming in de controleverklaring (BADO en BBV) was hierop echter nog niet aangepast.

Aanpassing BADO en BBV: materialiteitsgrenzen

In de aanpassing van BADO is nog een belangrijke wijziging opgenomen: de maximale goedkeuringstolerantie van 1% voor fouten en 3% voor onzekerheden (dus samen 4%) wijzigt met ingang van boekjaar 2025 in een maximale goedkeuringstolerantie van 2% voor afwijkingen. Met afwijkingen worden zowel fouten als onzekerheden bedoeld. Daarnaast wijzigt ook de grondslag voor de goedkeuringstolerantie van *lasten*

inclusief toevoegingen aan de reserves naar lasten exclusief toevoegingen aan de reserves. De lat komt daarmee voor uw organisatie dus hoger te liggen. Voor de rechtmatigheidsverantwoording geldt dat deze met ingang van 2025 maximaal 2% van de lasten exclusief toevoegingen aan de reserves mag bedragen, waar dat in 2023 en 2024 nog maximaal 3% van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves mocht zijn.

Om deze wijzigingen goed in de organisatie in te bedden adviseren wij u om te kijken of aanpassing van de financiële verordening, de controleverordening, het controleprotocol en het interne controleplan aan de orde is. Ook rapporteert u nu onzekerheden binnen het Sociaal Domein, deze blijven binnen de 2% materialiteitsgrenzen. Maar de ruimte voor andere fouten wordt wel beperkt. Wij bevelen u aan om te evalueren of de onzekerheden binnen het sociaal domein beperkt kunnen worden.

Grip op grote projecten

Grote projecten met een significante financiële impact op de financiële posities van gemeentes komen steeds meer voor. Bij Gemeente Rijswijk zijn het met name de grondexploitaties die classificeren als “grote projecten” met een belangrijke financiële impact op de resultaten.

6. Actualiteiten

Grip op grote projecten (vervolg)

In een snel veranderende wereld beïnvloeden interne en externe factoren de uitvoering van grote projecten. Budgetoverschrijdingen en vertragingen liggen op de loer, maar met een sterke voorbereiding en strategische sturing zet je risico's om in kansen. Transparantie over je projectdoelen en (samen)werkprocessen geven je grip. De juiste strategische aanpak maakt grote projecten succesvol en toekomstbestendig.

In het kader van natuurlijk advies delen wij praktische inzichten met u om te zien hoe dit er in de praktijk uit ziet. In [dit praktijkverhaal](#) vertellen we over het omvangrijke Zeeuwse project 'Dijkversterking Hansweert', dat binnen tijd én budget wordt uitgevoerd.

Duurzaamheidsopgave

Niet alleen grip op financiën is belangrijk, ook de duurzaamheidsopgave neemt een steeds prominentere rol in bij grote projecten. Hoe houd je controle over grote projecten en benut je daarnaast duurzaamheid als kans? Vier experts deelden praktijkervaringen en strategieën. Partner Winnie Grondel-Kort sprak met Marcel van Alderliesten (projectleider a.i.

Waterschap Scheldestromen) over financiële beheersbaarheid van majeure projecten in onzekere tijden. Michiel Ellens (BNG) lichtte toe hoe financiers duurzaamheid meenemen in hun afwegingen en welke verplichtingen daarbij komen kijken. Partner David Zijlmans bood concrete handvatten voor duurzaamheidsverslaggeving voor lokale overheden. Dit alles was te zien in een [webinar](#).

De eisen rondom duurzaamheidsverslaggeving (Corporate Sustainability Reporting Directive) voor bedrijven zijn de afgelopen jaren zeer actueel geworden. Hoewel op dit moment ter discussie staat welke bedrijven wanneer verplicht moeten gaan rapporteren, is de ontwikkeling echt ingezet.

Voor de publieke sector gelden er nog zeker geen verplichtingen en de verwachting dat die er snel gaan komen is er ook niet. Tegelijkertijd vinden we het begrip 'duurzaamheid' terug in vrijwel elk coalitieakkoord, programmabegroting of jaarstukken.

6. Actualiteiten

Duurzaamheidsopgave (vervolg)

Ook zaken als de Regionale Energie Strategie (RES), Brede Welvaart en de relatie tussen inwoners en publiek bestuur ontbreken niet, stuk voor stuk onderdelen van ESG. Het rapporteren ten aanzien van duurzaamheid is dus niet iets wat bij nul begint. Ongeacht de precieze kaders van de wettelijke verplichting onderkennen wij dat rapporteren over prestaties rondom milieu (**E**nvironment), mensen (**S**ocial) en governance (**G**) ook aanzienlijke voordelen kan opleveren, zeker daar waar eindgebruikers of andere belanghebbenden hier grote waarde aan hechten.

In het webinar gaf Michiel Ellens aan dat de BNG, als belangrijke financier van de decentrale overheid, te maken heeft met de verplichtingen vanuit de EU om zorg te dragen voor sustainable finance/duurzame financiering. Dat betekent dat de bank ook inzicht moet hebben en inzicht moet verstrekken in haar jaarverslag of het geld dat als financiering beschikbaar wordt gesteld ook bijdraagt aan de doelstellingen van het verdrag van Parijs (zoals halvering van de CO2-uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990). Het zou zelfs zo kunnen zijn dat financiering van duurzame initiatieven goedkoper wordt en financiering

van niet-duurzame initiatieven duurder wordt voor de decentrale overheid. Kortom op korte of iets langere termijn zal de BNG (en dit geldt ook voor andere banken) inzicht willen krijgen in de duurzaamheidsprestaties van gemeenten, provincies, waterschappen en.

Daarnaast ging het in het webinar over mogelijke instrumenten die kunnen worden ingezet om de duurzaamheidsprestaties in kaart te brengen. Daarbij is het vooral belangrijk om selectief te zijn, zeker in het begin, start bij zaken die al meetbaar zijn en dus ook kunnen worden gerapporteerd. Maak ook gebruik van bronnen en data die al beschikbaar zijn. Wees daarbij alert dat een publieke organisatie enerzijds te maken heeft met de prestaties van de eigen organisatie, maar anderzijds ook de prestaties van het eigen areaal kan beïnvloeden door gerichte beleidsvorming.

6. Actualiteiten

Duurzaamheidsopgave (vervolg)

Landelijk zijn er meerdere initiatieven rondom duurzaamheidsverslaggeving door de decentrale overheid. Zo is er een handreiking aangeboden aan de commissie BBV, de commissie BADO en het Ministerie van BZK. Wij hebben als Baker Tilly zelf een ESG Overheidskompas ontwikkeld, waarin wij onze expertise vanuit de rapporteringsverplichtingen voor het bedrijfsleven hebben ingezet om tot een overheidsvariant te komen. In dit ESG Overheidskompas komen ook de welbekende 3W-vragen aan de orde:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor doen?
- Wat mag het kosten?

Zo sluit dit ESG Overheidskompas naadloos aan op de richtlijnen voor de programmabegroting en -verantwoording.

Audit Wet politiegegevens (Wpg)

Zet uw organisatie opsporingsambtenaren in? Heeft u als gemeente boa's in dienst? In dat geval zijn de Wet politiegegevens (Wpg) en Besluit politiegegevens buitengewoon opsporingsambtenaren (Bpg boa) waarschijnlijk voor uw organisatie van toepassing. Wij informeren u graag over de auditplicht.

Verschil Wpg en AVG?

Bij specifieke taken op het gebied van opsporing is voor de beveiliging van persoonsgegevens de Wet politiegegevens van toepassing, niet de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). De Wpg komt in grote lijnen overeen met de AVG. Toch zijn er ook belangrijke verschillen. Het meest in het oog springende verschil is de auditplicht op de gegevensverwerking bij opsporingstaken. Jaarlijks bent u verplicht om een interne Wpg audit uit te voeren. Eenmaal in de vier jaar dient uw organisatie een externe Wpg audit uit te laten voeren. De diepgang van de externe Wpg audit betreft opzet, bestaan en werking.

Hoe ziet de cyclus eruit?

6. Actualiteiten

Audit Wet politiegegevens (Wpg) (vervolg)

Wpg-audit 2024

In 2025 dient de externe Wpg audit over 2024 te worden uitgevoerd. Uiterlijk 1 maart 2026 dienen Boa-werkgevers de Wpg assurance rapportage over 2024 in te leveren bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Het is van belang dat uw organisatie tijdig de Wpg audit laat uitvoeren. Baker Tilly voert bij een groot aantal organisaties in de publieke sector de Wpg audit uit. Graag gaan wij met uw organisatie in gesprek over de Wpg audit en op welke wijze Baker Tilly u hierbij kan ondersteunen.

7

Bijlagen

Bijlage A: SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2024 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2025 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
JenV A31	Regeling specifieke uitkering ter voorkoming van jeugdcriminaliteit 2024			
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021			
BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen			
BZK C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid			
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)			
OCW D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingenonderwijsvertragingen			
OCW D23	Regier eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen			
IenW E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaai			
IenW E110	Tijdelijke regeling specifieke uitkering mobiliteitspakketten ten behoeve van woningbouw			
IenW E44b	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)			

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):

Goedkeurend

Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:

Goedkeurend

Bijlage A: SiSa-bijlage

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
EZ F20	Regeling specifieke uitkering impulsaanpak winkelgebieden			
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2024			
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2024			
SZW G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2024			
SZW G10	Wet inburgering 2021__gemeentedeel 2024			
SZW G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2024			
SZW G13	Onderwijsroute __deel gemeente 2024			
VWS H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			
VWS H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026			
VWS H35B	Specifieke uitkering SPUK IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)			

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:	Goedkeurend

Bijlage A: SiSa-bijlage

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
VWS H37	Regeling specifieke uitkering niet beoogde kosten jeugdzorg vanwege verblijf in gemeente			
VRO J9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls			
VRO J105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls			
VRO J106	Tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget			
VRO J209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen			
VRO J210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering Regeling flexibele inzet woningbouw (SiSa tussen medeoverheden)			
VRO J32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen			
VRO J41B	Regeling specifieke uitkering Regeling flexibele inzet woningbouw (SiSa tussen medeoverheden)			
VRO J55	Aanpak energiearmoede			
VRO J56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen			
VRO J85	Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen			
VRO J94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties			

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):

Goedkeurend

Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:

Goedkeurend

Bijlage A: SiSa-bijlage

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
KGG K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid			
AenM M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne			

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):

Goedkeurend

Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:

Goedkeurend

Bijlage B: Ongecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. De ongecorrigeerde verschillen betreffen alleen onzekerheden, geconstateerde fouten zijn gecorrigeerd door Gemeente Rijswijk. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. De onzekerheden zijn lager dan de vastgestelde controletolerantie van 3% van de totale lasten inclusief toevoeging reserves voor onzekerheden. Positieve bedragen hebben een positief effect op het resultaat, een bedrag tussen haakjes heeft een negatief effect op het resultaat.

Onzekerheden

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid
Prestatielevering jeugd	741
Prestatielevering Wmo	187
Prestatielevering PGB	1.031
Dwangsom – opbrengsten/vordering	(228)
Dwangsom – lasten/voorziening	114
Plankosten Bogaard Stadscentrum (facilitair project)	350
Totaal onzekerheden	2.195

Contact

Stefan Turenhout

Director Audit

s.turenhout@bakertilly.nl

+31 (0)6 527 598 79

Barbara Dijkstra

Senior Manager Audit

b.dijkstra@bakertilly.nl

+31 (0)6 15 23 86 15

Kantoorgegevens

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

Churchillplein 5d

Postbus 85745

2508 CK Den Haag

+31 (0)70 358 90 00

Baker Tilly (Netherlands) N.V. trading as Baker Tilly is a member of the global network of Baker Tilly International Ltd., the members of which are separate and independent legal entities.

Alle diensten worden verricht op basis van een overeenkomst van opdracht, gesloten met Baker Tilly (Netherlands) N.V., waarop van toepassing zijn de algemene voorwaarden, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nr. 24425560. In deze voorwaarden is een beperking van aansprakelijkheid opgenomen.

